RESEARCH ARTICLE

Sakai Color Categories

Thananan Trongdee
Ph.D.(Linguistics),
Department of Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University

Abstract

This article deals with color categories of the Sakai, a gathering-hunting tribe in the Southern border of Thailand. Their language is in Kensiu group, Northern Aslian branch of Austroasiatic family. The purpose is to prove that color categorization is associated with a people's ways of life and perception of the environment around them. Cards of 218 colors were used to elicite color terms from a Sakai female informant. It is found that in Sakai there are only 6 basic color terms, i.e. pəl.tau 'white', bəl.tẽk 'black and dark color', pə.huŋ 'bright red', ta.hoñ 'pink, orange, light purple and relative presence of red' hər.ʔɔi 'yellow and relative presence of yellow' and bəl.ʔuñ 'green and light blue'. There is no specific color term. It is interesting to note that there are two of "red" color terms, i.e. pə.huŋ for bright red and ta.hoñ for pink, orange, light purple and relative presence of red color. Scale of color evolution and color conceptualization in Sakai are hypothesized. It is concluded that Sakai color categorization are closely related to the ways they live and perceive the environment around them. These conclusions are supported by some ethnographic data describing their simple life and the important role of the red color in their culture.

Key words : color terms, Sakai, Kensiu

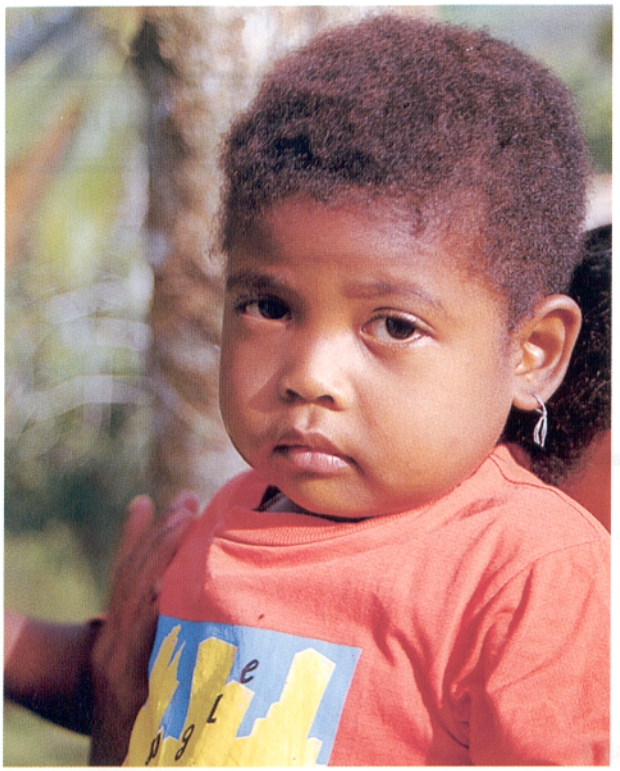

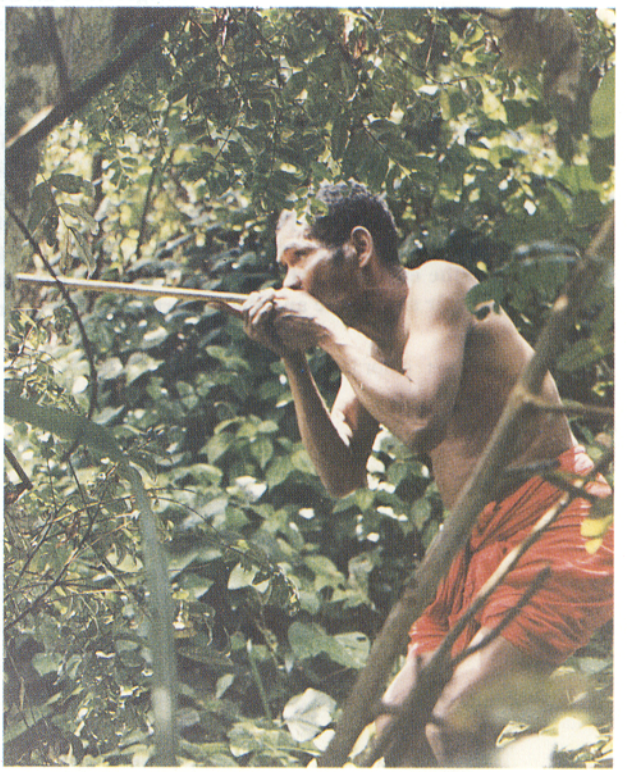

บทความวิจัย

คำเรียกสีของเงาะป่า (ซาไก)

ธนานันท์ ตรงดี
อ.ด.(ภาษาศาสตร์), อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทความนี้เป็นการศึกษาคำเรียกสีของชนเผ่าซาไกที่ยังดำรงชีวิตแบบเก็บของป่าล่าสัตว์ อาศัยอยู่ตามป่าเขาทางชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ภาษาของพวกเขาจัดอยู่ในภาษาถิ่นกันซิว สาขาแอสเลียนเหนือ ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก วัตถุประสงค์คือ การพิสูจน์ว่าการจำแนกประเภทสีในภาษานี้ มีความเกี่ยวพันกับลักษณะการรับรู้สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของพวกเขา เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแผ่นสีจำนวน 218 สี จัดเรียงสลับคละกันซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาซาไกเพศหญิง ผู้เขียนพบว่าภาษาซาไกถิ่นนี้มีคำเรียกสีพื้นฐาน 6 คำ ได้แก่ pəl.tau 'สีขาว' .bəl.tɛ̃k 'สีดำและสีเข้มของสีอื่น' pə.huŋ 'สีแดงสด' ta.hoñ 'สีออกแดง สีชมพู สีส้ม สีม่วงอ่อน' hər.ʔoi 'สีเหลืองและสีออกเหลือง' bəl.ʔuñ 'สีเขียว สีน้ำเงิน-อ่อน สีฟ้า' นอกจากนี้ยังพบว่าภาษาซาไกไม่มีคำเรียกสีที่เฉพาะไม่พื้นฐานหรือคำเรียกสีที่เฉพาะเจาะจงลงไปเลย สิ่งที่น่าสนใจคือภาษาซาไกมีคำเรียกสีประเภทแดงอยู่ถึง 2 คำ คือ pə.huŋ ที่ใช้เรียกสีแดงสด กับ ta.hoñ ที่ใช้เรียกสีที่ออกแดงหรือมีแดงปน ในบทความนี้ยังได้เสนอข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับลำดับของวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาซาไก และอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการสร้างคำเรียกสีของคนซาไกไว้โดยสรุปได้ว่า การสร้างคำเรียกสีในภาษาซาไกมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และการรับรู้ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่แวดล้อมพวกเขาอยู่ หลักฐานที่นำมาสนับสนุนข้อสรุปดังกล่าว เป็นข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณนาที่กล่าวถึงลักษณะวิถีชีวิตอันเรียบง่ายและการให้ความสำคัญกับสีแดงเป็นพิเศษในวัฒนธรรมของพวกเขา

คำสำคัญ : คำเรียกสี, ซาไก, กันซิว

ความนำ

มนุษย์มองเห็นสีสันได้ เนื่องมาจากรังสีของดวงอาทิตย์และแหล่งกำเนิดแสงอื่นส่องมากระทบยังวัตถุหรือสสารต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมแล้วสะท้อนเข้าสู่นัยน์ตา ซึ่งประกอบด้วยกระจกตา ทำหน้าที่รวมแสงส่องไปตกที่กลุ่มเซลล์ประสาทที่อยู่ด้านหลังของลูกตา กลุ่มเซลล์เหล่านี้จะส่งสัญญาณเข้าสู่สมองอีกทอดหนึ่งเพื่อแปลความว่า สรรพสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์เรามองอยู่นั้น ประกอบด้วยสีสันใดบ้าง

ทั้งๆ ที่มนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ ทุกภาษา อาศัยอยู่ภายใต้แสงของดวงอาทิตย์ดวงเดียวกัน มีส่วนประกอบของลูกตาอย่างเดียวกัน แต่ก็น่าแปลกไม่น้อยที่มนุษย์ซึ่งพูดภาษาต่างกันมีการจำแนกประเภทสี (color categorization) ออกเป็นจำนวนไม่เท่ากัน นั่นคือ ในแต่ละภาษามีการสร้างคำเรียกสี (color terminology) จำนวนไม่เท่ากัน และมีวิธีการเรียกสีในแบบต่างๆ กันด้วย

คนไทยที่ใช้ภาษาไทยกรุงเทพ จำแนกสีออกเป็น 12 สีใหญ่ๆ และสร้างคำเรียกสีพื้นฐาน (basic color term) ขึ้นจำนวน 12 คำ ได้แก่ ขาว ดำ แดง เหลือง เขียว ฟ้า น้ำเงิน น้ำตาล เทา ม่วง ชมพู และส้ม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 108) แต่คนเผ่าฮานูนู ชาวเขาบนเกาะมินโดโรในประเทศฟิลิปปินส์ จำแนกสีออกเป็นเพียง 4 สีใหญ่ๆ และมีคำเรียกสีพื้นฐานเพียง 4 คำ ได้แก่ mabi;ru 'สีออกเข้ม สีดำ'

malagti? 'สีออกอ่อน สีขาว' marara? 'สีออกแดง สีแดง' และ malatuy 'สีออกเขียวอ่อน สีเขียว' (Conklin, 1964 : 190)

คอนคลิน (Conklin, 1964 : 190-191) กล่าวว่า หากเปรียบเทียบการจำแนกสีของคนฮานุนูกับคนอังกฤษแล้ว ก็จะพบได้ว่าคำเรียกสีแต่ละคำในภาษาฮานุนูมีความหมายที่รวมเอาคำเรียกสีในภาษาอังกฤษหลายคำไว้ดังนี้

mabi:ru ใช้เรียกสีที่เป็นสีดำและเฉดสีเข้ม ซึ่งในภาษาอังกฤษมีคำใช้เรียกคือ black 'ดำ' violet 'ม่วง' indigo 'คราม' blue 'น้ำเงิน' dark green 'เขียวเข้ม' dark gray 'เทาเข้ม'

malagti? ใช้เรียกสีที่เป็นสีขาวและเฉดสีอ่อน ซึ่งในภาษาอังกฤษมีคำใช้เรียกคือ white 'ขาว' และ very light tints of other colors 'สีอ่อนของสีอื่นๆ'

marara? ใช้เรียกสีที่เป็นสีแดงและสีที่มีแดงปน ซึ่งในภาษาอังกฤษมีคำใช้เรียกคือ maroon 'แดงอมม่วง' red 'แดง' orange 'ส้ม' yellow 'เหลือง'

malatuy ใช้เรียกสีที่เป็นสีเขียวและสีที่ออกเขียว ซึ่งในภาษาอังกฤษเรียกว่า light green 'เขียวอ่อน' และ mixtures of green, yellow and light brown 'สีที่ผสมกับเขียว เหลือง และน้ำตาลอ่อน'

คอนคลินยังชี้ให้เห็นว่า การจำแนกสีของชาวฮานุนู โดยใช้คำเรียกสีพื้นฐานที่มีเพียง 4 คำดังกล่าว เกี่ยวพันกับการรับรู้ปรากฏการณ์ในธรรมชาติที่แวดล้อมอยู่ ตามแบบของพวกเขา โดยคำว่า mabi:ru 'ดำ' กับ malagti? 'ขาว' เกี่ยวพันกับการที่พวกเขารับรู้ว่าโลกเรามีความตรงกันข้ามกันของ "ความมืด" กับ "ความสว่าง" ส่วนคำว่า marara? 'แดง' กับ malatuy 'เขียว' เกี่ยวพันกับการที่พวกเขามองเห็นความตรงกันข้ามของ "ความแห้ง" กับ "ความสด" ตามธรรมชาติของต้นไม้ใบหญ้าที่อยู่โดยรอบ พวกเขามองว่าหากพืชพรรณใดยังเป็นอยู่หรือสดอยู่ ก็จะเรียกว่ามี "สีเขียว" หากแห้งหรือแก่แล้วก็จะเรียกว่ามี "สีแดง" ตัวอย่างเช่น ไม้ไผ่สีน้ำตาลที่เพิ่งตัดยังชื้นและเป็นมันอยู่ ก็จะบอกว่ามีสี malatuy แทนที่จะเป็นสี marara? แต่ไม้ไผ่หรือแกนข้าวโพดที่แห้งแล้ว ซึ่งมีสีเหลือง กลับบอกว่ามีสี marara? แทนที่จะเป็น malatuy

นอกจากนี้ คอนคลินยังพบว่าชาวเผ่าฮานุนูรับรู้ความตรงกันข้ามของสีประเภท mabi:ru และ marara? ซึ่งมีแต่ความเข้ม ความคงทน ต่างจากสีประเภท malagti? และ malatuy ซึ่งมีแต่ความซีดจาง อ่อน และเลือน เพราะเหตุนี้สีที่งามสำหรับใช้ย้อมผ้าถุงหรือผ้าฝ้ายของพวกเขาจะต้องเป็นสีครามเข้ม จึงจะมีค่ามีราคาที่สุด ส่วนลูกปัดที่ได้จากวัสดุธรรมชาติก็จะต้องเป็นสีแดงสดเข้มเท่านั้น ส่วนสีขาวสีอ่อนหรือซีดจางอื่นๆ จะเห็นว่าไร้ความงาม ไม่มีเสน่ห์ ไม่มีคุณค่า โดยเฉพาะลูกปัดสีเขียวอ่อนหรือเขียวออกเหลืองจะไม่มีความงามเลย เพราะสีเหล่านี้พวกเขาพบเห็นได้จากป่าที่แวดล้อมอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน จึงไม่มีคุณค่าและความงามมากพอที่จะนำมาใช้ตกแต่งประดับประดาใดๆ (Conklin, 1964 : 191)

บทความของคอนคลินที่ชี้ให้เห็นความเกี่ยวพันกันระหว่างคำเรียกสีพื้นฐานกับการรับรู้หรือการมองปรากฏการณ์ในธรรมชาติแวดล้อมของชาวฮานุนูนี้ ได้กระตุ้นให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาคำเรียกสีของชนเผ่าหนึ่งที่ยังมีวิถีชีวิตอยู่กับการเก็บของป่าล่าสัตว์ สร้างทับเล็กๆ อยู่ตามป่าเขาลำเนาไพร ตัวเล็ก ผิวดำ ผมหยิกขมวดเป็นก้นหอย ไม่ชอบสวมเสื้อผ้า และจะโยกย้ายไปเรื่อยๆ ตามแต่จะมีอาหารอุดมสมบูรณ์ในที่ใด ชาวไทยใต้เรียกพวกเขาว่า "เงาะ" หรือ "เงาะป่า" ชาวมลายูท้องถิ่นเรียกว่า "ซาแก" แต่ในภาษามลายูกลางใช้ว่า "ซาไก" ส่วนพวกเขาเรียกตนเองว่า "มานิ" (mani?) โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำความเข้าใจว่าคนซาไกจำแนกสีในธรรมชาติออกเป็นกี่ประเภท และการจำแนกสีตามแบบของพวกเขาจะมีความเกี่ยวพันกับการรับรู้ปรากฏการณ์ในธรรมชาติและสภาพชีวิตวัฒนธรรมหรือไม่ และอย่างไร

ภาษาซาไกเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติค (Austroasiatic) สาขาแอสเลียนเหนือ (Northern Aslian) ผู้พูดภาษาซาไกที่อาศัยอยู่ในเขตประเทศไทย แบ่งกลุ่มตามภาษาย่อยที่ใช้ได้เป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ใช้ภาษาแต็นแอ็น อาศัยอยู่แถบจังหวัดพัทลุง ตรัง สตูล มีประชากรประมาณ 70 คน กลุ่มที่ใช้ภาษากันชิว อาศัยอยู่แถบจังหวัดยะลา มีประชากรประมาณ 60 คน กลุ่มแตะเดะห์ อาศัยอยู่แถบอำเภอรือเสาะและอำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีประชากรประมาณ 40 คน และกลุ่มยะฮาย อาศัยอยู่แถบอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส มีประชากรประมาณ 30 คน (สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2535 : 1091)

ซาไกที่ผู้เขียนได้ศึกษานี้เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขต

ตำบลแหร อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มที่ใช้ภาษากันชิว เฉพาะกลุ่มชาวซาไกที่ใช้ภาษากันชิว หน่วยราชการได้จัดที่อยู่และที่ทำกินให้เมื่อปี พ.ศ.2516 คนเหล่านี้จึงไม่ได้อพยพโยกย้ายไปเรื่อยๆ เพื่อเก็บของป่าล่าสัตว์เหมือนดังแต่ก่อนอีก แต่ในช่วงที่ผู้เขียนได้เข้าไปเก็บข้อมูลภาษาซาไกกลุ่มกันชิว เมื่อปลายปี พ.ศ.2540 นั้น ยังคงเหลือคนซาไกอยู่เพียง 4 คน ทั้งนี้เนื่องจากคนซาไกกลุ่มนี้แม้จะมีที่อยู่ที่ทำกินถาวรแล้ว แต่ก็ยังอพยพไปมาระหว่างประเทศไทย (ตำบลแหร) กับประเทศมาเลเซีย (ตำบลบาลิง) อยู่เสมอ คนซาไกที่ยังเหลืออยู่เป็นชาย 3 คน และเป็นหญิง 1 คน ผู้เขียนเลือกเก็บข้อมูลคำเรียกสีจากซาไกผู้หญิงให้เป็นผู้บอกภาษาหลักคือ นางสุภาภรณ์ ศรีธารโต ไม่สามารถบอกอายุที่แน่ชัดได้ เพราะก่อนหน้านี้คนซาไกไม่รู้จักการนับปี นับเดือนตามปฏิทิน

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคำเรียกสี

เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงเบื้องหลังของการศึกษาคำเรียกสีของซาไกในบทความนี้ได้ชัดเจนขึ้น ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวถึงแนวคิดและสมมติฐานเกี่ยวกับคำเรียกสีที่นักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ได้เสนอไว้ดังนี้

1. คำเรียกสีพื้นฐานและไม่พื้นฐาน

ในความนำผู้เขียนได้กล่าวแล้วว่าคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาไทย มีอยู่ 12 คำ ส่วนภาษาฮานูนูมีอยู่ 4 คำ อันที่จริงในภาษาไทยนอกจากจะมีคำเรียกสีพื้นฐานแล้ว ยังมีคำเรียกสีไม่พื้นฐานซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกสีเฉพาะเจาะจงลงไปอีก เช่น สีแดงเข้ม สีแดงอ่อน สีแดงส้ม สีเลือดหมู เป็นต้น ส่วนในภาษาฮานูนูก็มีคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่ใช้เรียกเฉพาะเจาะจงลงไปอีกเช่นกัน เช่น madapuq 'สีขี้เถ้า' bula;wan 'สีทอง' madilaw 'สีขมิ้น' และ mabirubiru 'สีดำๆ' ซึ่งคอนคลิน (1964 : 191) เรียกว่า เป็นสีในระดับ 2 (level II) คำเรียกสีที่ใช้เฉพาะเจาะจงเหล่านี้ จะเรียกว่า คำเรียกสีไม่พื้นฐาน (เรียกตาม อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538) เพราะสามารถที่จะจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของสีพื้นฐานสีใดสีหนึ่งได้ เช่น สีเลือดหมู จัดอยู่ในสีแดง สีเปลือกมังคุดจัดอยู่ในสีม่วง สีเขียวอ่อน สีตองอ่อนจัดอยู่ในสีเขียว เป็นต้น

การที่จะจัดคำเรียกสีใดๆ เป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือไม่พื้นฐานนั้น มีผู้เสนอเกณฑ์ในการศึกษาไว้เป็นพวกแรกๆ คือ เบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 4-6) ได้ให้เกณฑ์ในการพิจารณาว่าคำใดเป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือไม่ดังนี้

1.1 จะต้องเป็นศัพท์เดี่ยว (monolexemic) หมายความว่า เป็นคำซึ่งความหมายของคำนั้นไม่สามารถทำนายได้จากส่วนหนึ่งส่วนใดของคำ เช่น คำว่า red 'แดง' และ green 'เขียว' ในภาษาอังกฤษ เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน แต่ redish 'ออกแดง' กับ greenish 'ออกเขียว' ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน

1.2 ความหมายของคำเรียกสีนั้นจะต้องไม่ซ้อนหรือร่วมความหมายของอีกคำหนึ่ง เช่น dark green 'เขียวเข้ม' ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะความหมายซ้อนกับ green 'เขียว' และ crimson 'สีเลือดหมู' ก็ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะเป็นเฉดสีชนิดหนึ่งของ red 'แดง'

1.3 จะต้องไม่ใช่คำที่ใช้แคบๆ เพื่อเรียกวัตถุบางประเภทเท่านั้น เช่น คำว่า blonde 'บลอนด์' ในภาษาอังกฤษไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะใช้กับผมและเฟอร์นิเจอร์เท่านั้น

1.4 จะต้องเป็นคำที่ฝังใจ (psychologically salient) กล่าวคือ มักจะเป็นคำที่ผู้พูดพูดถึงก่อน ปรากฏอย่างสม่ำเสมอในผู้บอกภาษาแต่ละคน และปรากฏในภาษาบุคคล (ideolect) ของเจ้าของภาษานั้นๆ ทุกคน คำว่า mauve 'ม่วงสด' ในภาษาอังกฤษจะไม่ถือว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน เพราะเกณฑ์นี้

1.5 คำใดที่น่าสงสัยว่าจะเป็นคำพื้นฐานหรือไม่ ให้ดูการปรากฏทางไวยากรณ์ ถ้าเหมือนกับคำเรียกสีพื้นฐานอื่นๆ ให้ถือว่าเป็นคำพื้นฐานด้วย เช่น คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาอังกฤษมักปรากฏกับ -ish ได้ ดังนั้น เมื่อเราพบคำเรียกสี เช่น redish เราถือว่า red เป็นคำเรียกสีพื้นฐานแต่ crimson ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะไม่มี crimsonish

1.6 คำเรียกสีที่หมายถึงสีเดียวกับวัตถุ ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน (เช่น สีปีกแมลงทับ สีปูนแห้งในภาษาไทย-ผู้เขียน)

1.7 คำยืมใหม่ๆ จากภาษาอื่นไม่น่าจะนับว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

เบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 6-7) ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลคำเรียกสีพื้นฐานตามเกณฑ์ที่ให้นี้ จากภาษาจำนวน

เกือบร้อยภาษาทั่วโลก และพบว่าภาษาบางภาษาอาจมีคำเรียกสีพื้นฐานตั้งแต่ 2 คำ จนถึงภาษาที่มีคำเรียกสีพื้นฐาน 11 คำ ข้อค้นพบนี้ทำให้พวกเขาสรุปว่า คำเรียกสีพื้นฐานที่เป็นสากลทั่วโลกน่าจะมีจำนวนอยู่อย่างมาก 11 คำ[1] ใช้เรียกประเภทสีซึ่งเทียบกับภาษาอังกฤษได้ คือ white 'ขาว' black 'ดำ' red 'แดง' green 'เขียว' yellow 'เหลือง' blue 'น้ำเงิน' pink 'ชมพู' brown 'น้ำตาล' purple 'ม่วง' orange 'แสด' และ grey 'เทา'

2. วิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐาน

เบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 7-8) ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานเป็นครั้งแรกว่า คำเรียกสีพื้นฐาน มีระยะเวลาในการเกิดเป็นลำดับต่อเนื่องกัน และลำดับการเกิดของคำเรียกสีพื้นฐานมีลักษณะเป็นสากล

ต่อมาเมื่อได้ศึกษาข้อมูลจากภาษาต่างๆ มากขึ้น เคย์ได้เปลี่ยนแปลงสมมติฐานเดิมไปเล็กน้อย ในที่นี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงเฉพาะสมมติฐานของลำดับการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานที่เขาเสนอล่าสุดโดยสรุป ดังแผนภูมิที่ 1

จากแผนภูมิ อธิบายได้ว่า (อักษรย่อ W = White, Bk = Black, R = Red, Y = Yellow, G = Green, Bu = Blue และคำที่อยู่ในเครื่องหมายอัญประกาศ "....." เป็นคำสมมติ)

ลำดับที่ 1 ทุกๆ ภาษาเกิดคำเรียกสี "WHITE" ซึ่งหมายถึง สีอ่อน-ร้อน (light-warm) ได้แก่ สี W R และ Y และคำ "BLACK" หมายถึง สีเข้ม-เย็น (dark-cool) ได้แก่ สี Bk, G, Bu และสีเข้มอื่นๆ

ลำดับที่ 2 เกิดคำเรียกสี "RED" หมายถึง สีร้อน (warm) ได้แก่ สี R และสี Y ซึ่งแยกออกจากสี "WHITE" เดิม

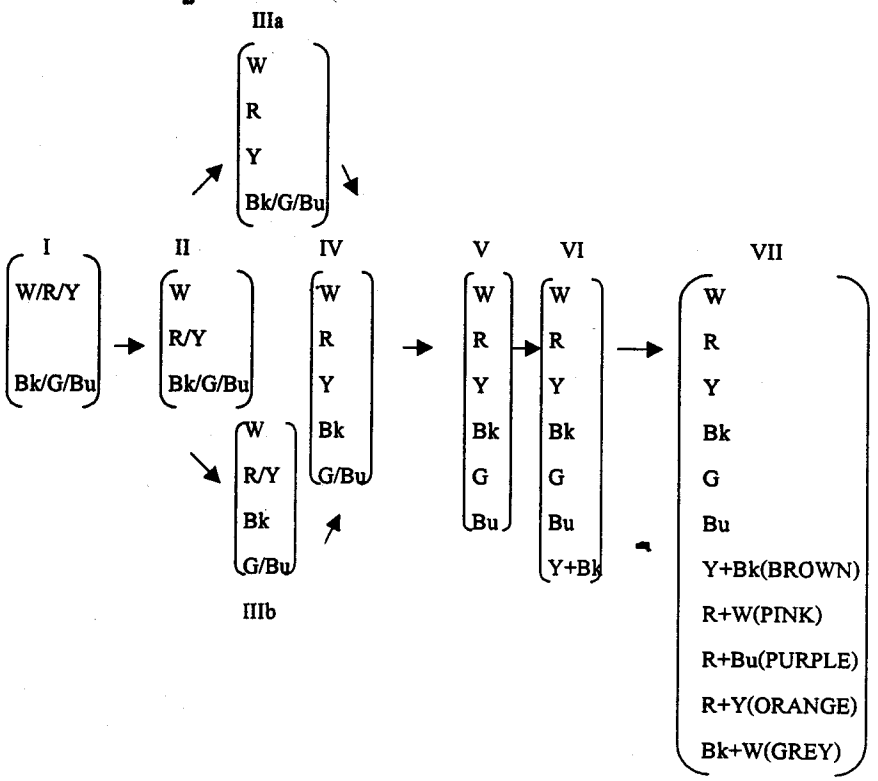

แผนภูมิที่ 1 แสดงสมมติฐานของลำดับการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานที่เสนอโดยเคย์ (Kay, 1975; Kay and McDaniel, 1978 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 8, 18)

[1] *แต่ใน Kay and McDaniel (1978) ได้ให้จำนวนคำเรียกสีพื้นฐานใหม่เป็น 11-15 คำ เพราะพวกเขาพบว่าในอีกหลายๆ ภาษามีคำเรียกสีที่จัดได้ว่าเป็นคำเรียกสีพื้นฐานมากกว่าที่เคยกล่าวไว้*

ลำดับที่ 3 เป็นไปได้ว่า ลำดับ IIIa เกิดคำว่า "YELLOW" ซึ่งหมายถึง สี Y โดยแยกออกจากสี "RED" เดิม หรือไม่เช่นนั้นก็อาจเป็นลำดับ IIIb เกิดคำว่า "GRUE" ซึ่งหมายถึง สีเย็น (cool) ได้แก่ สี G และ Bu โดยแยกออกจากสี "BLACK" เดิม อย่างใดอย่างหนึ่ง

ลำดับที่ 4 เกิดคำเรียกสีทั้ง "YELLOW" และ "GRUE"

ลำดับที่ 5 เกิดคำเรียกสี "GREEN" หมายถึง สี G และ "BLUE" หมายถึง สี Bu คำใดคำหนึ่ง แยกออกจาก "GRUE" หมายความว่า หาก "GREEN" แยกออกไป คำว่า "GRUE" เดิมก็จะหมายถึง สี Bu หาก "BLUE" แยกออกไป คำว่า "GRUE" ก็จะหมายถึงสี G

ลำดับที่ 6 เกิดคำเรียกสี "BROWN" หมายถึง สี Y+Bk

ลำดับที่ 7 เกิดคำเรียกสี "PURPLE" หมายถึง สี R+Bu "PINK" หมายถึง สี R+W "ORANGE" หมายถึง สี R+Y และ "GRAY" หมายถึง สี Bk+W ทั้งนี้คำเรียกสีกลุ่มนี้อาจเกิดสลับลำดับกันได้

เบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969 cited in Leech, 1981 : 234) ได้แสดงตัวอย่างภาษาที่มีวิวัฒนาการของจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานแตกต่างกันไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างภาษาที่มีจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานต่างกัน (ดัดแปลงจาก Leech, 1981 : 234)

จำนวนคำ	คำเรียกสีพื้นฐานที่มี	ตัวอย่างภาษา
2 (ลำดับ I)	"white", "black"	Jale' (ภาษาของชนเผ่าบนที่สูงในเกาะนิวกินี)
3 (ลำดับ II)	"white", "black", "red"	Tiv (ชนเผ่าในไนจีเรีย)
4 (ลำดับ III)	"white", "black" "red", "grue"[1]	Hanunoo (ชาวเผ่าบนเกาะมินโดโรในฟิลิปปินส์)
4 (ลำดับ III)	"white", "black", "red", "yellow"	Ibo (ชนเผ่าในไนจีเรีย)
5 (ลำดับ IV)	"white", "black", "red", "grue"[1], "yellow"	Tzeltel (ชนเผ่าในเม็กซิโก)
6 (ลำดับ V)	"white", "black", "red", "green", "yellow", "blue"	Plains Tamil (ชาวทมิฬในอินเดีย)
7 (ลำดับ VI)	"white", "black", "red", "green", "yellow", "blue", "brown"	Nez Perce (อินเดียนแดงในตอนเหนือของอเมริกา)
8, 9, 10 หรือ 11 (ลำดับ VII)	"white", "black", "red" "green", "yellow", "blue" "brown", "purple" and/or "pink" and/or "orange" and /or "grey"	English (อังกฤษ)

[1] *ในต้นฉบับใช้ว่า green แต่ผู้เขียนได้เปลี่ยนเป็น grue ตามสมมติฐานใหม่ของเคย์ (1975)*

เบอร์ลินและเคย์ยังให้ข้อสังเกตด้วยว่า ภาษาที่มีวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานในลำดับต้นๆ เช่น I, II และ III มักจะเป็นภาษาของกลุ่มชนที่มีเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เช่น สังคมของเผ่าฮานุนู ขณะที่ภาษาที่มีวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานจนถึงลำดับที่ VII มักจะเป็นภาษาของกลุ่มชนที่เป็นสังคมที่มีเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เช่น สังคมอังกฤษ (Berlin and Kay, 1969 cited in Hickerson, 1980 : 124)

ชนเผ่าที่มีเทคโนโลยีแบบเรียบง่าย และมีคำเรียกสีพื้นฐานน้อย เช่น ชาวฮานุนู ในประเทศฟิลิปปินส์นี้ จะตั้งบ้านเรือนกึ่งถาวรอยู่ตามไหล่เขา ใกล้กับลำน้ำ บ้านทำจากไม้และไม้ไผ่ หลังคามุงจาก แต่เดิมดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์เพียงอย่างเดียว โดยมีเครื่องมือคือ ลูกดอกอาบยาพิษ หอกกับดัก การสุมไฟ หรือใช้สุนัขช่วยล่า แต่ปัจจุบันรู้จักการปลูกพืชกินและขายให้คนพื้นราบได้ ผู้ชายรู้จักสานตะกร้า ตีมีด ผู้หญิงรู้จักปลูกฝ้าย ปั่น และทอผ้าได้แล้ว (Encyclopedia of World Cultures, Vol III : 90-91)

ข้อสังเกตของเบอร์ลินและเคย์ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาคำเรียกสีในภาษาซาไก นอกเหนือจากบทความของคอนคลินดังได้กล่าวถึงในตอนต้นแล้ว

ชีวิตและวัฒนธรรมซาไก

ข้อสังเกตของเบอร์ลินและเคย์ (1969) ที่กล่าวถึงความเกี่ยวพันระหว่างจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานกับลักษณะวิถีชีวิตและเทคโนโลยี และข้อค้นพบของคอนคลิน (1964) ที่กล่าวถึงความเกี่ยวพันระหว่างการสร้างคำเรียกสีกับการรับรู้ปรากฏการณ์ในธรรมชาติของชาวฮานุนู ดังได้กล่าวแล้ว ทำให้ผู้เขียนต้องค้นหาข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณนาของซาไกมาศึกษา พบว่าสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 3 (สถาบันทักษิณคดีศึกษา, 2535 : 1091-1100) ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจยิ่ง และผู้เขียนจะได้นำมาอภิปรายให้เห็นว่าลักษณะการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของซาไก มีความเกี่ยวพันกับการสร้างคำเรียกสี และวิวัฒนาการของคำเรียกสีอย่างไรในหัวข้อที่ 7 ข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณนาของซาไกมีดังนี้

ซาไก หรือชาวภาคใต้ทั่วไปเรียกกันว่า "เงาะ" เป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย มีความแตกต่างจากคนไทยส่วนใหญ่ทั้งด้านร่างกาย สังคม และวัฒนธรรม อาศัยอยู่ตามป่าเขา โดยอยู่ตามเชิงผาหรือป่าโปร่ง สร้างกระท่อมเล็กๆ เป็นที่พักกระจายอยู่ในเขตจังหวัดต่างๆ ของภาคใต้ คือ พัทลุง ตรัง สตูล ยะลา และนราธิวาส ตลอดไปจนถึงรัฐเคดาห์และปาหัง ประเทศมาเลเซีย และบนเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นกลุ่มชนที่ยังใช้ชีวิตอยู่กับวัฒนธรรมล่าสัตว์ (Hunting Culture) อย่างสมบูรณ์ ยังไม่ค่อยยอมรับรู้การพัฒนาทางวัตถุของสังคมเมือง มีความพอใจและรักที่จะอยู่กับป่าเขาลำเนาไพร มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ต้องให้มีชีวิตอยู่ได้เพียงวันนี้วันเดียว ชีวิตพรุ่งนี้ค่อยคิดกันในวันพรุ่งนี้ แต่มีความรู้ความชำนาญในการแสวงหาสมุนไพรมาใช้ในการรักษาพยาบาลตนเองอย่างน่าสนใจ

ลักษณะรูปพรรณสัณฐานของซาไก มีส่วนคล้ายคลึงกับกลุ่มชนซึ่งเป็นกลุ่มเชื้อชาติเดียวกันคือ พวกนิกริโต ที่อาศัยอยู่ในประเทศแถบแอฟริกา เพียงแต่สูงน้อยกว่า และดำน้อยกว่าเท่านั้นเอง ส่วนสูงของซาไกโดยเฉลี่ย 140-150 ซม. ผู้หญิงต่ำกว่าผู้ชายเล็กน้อย ผิวดำค่อนไปทางสีน้ำตาลไหม้ ไม่ได้ดำอมเขียวเหมือนอย่างนิโกร กะโหลกศีรษะกลมมาก ผมหยิกขมวดเป็นก้นหอยติดหนังศีรษะ (ไม่อาจใช้หวีซี่ถี่ๆ ได้ ต้องใช้หวีซี่ห่างๆ ที่ทำจากไม้ไผ่) คิ้วโตหนา นัยน์ตาสีดำกลมโต ขนตายาวงอน จมูกแบนกว้าง ริมฝีปากหนา ฟันซี่สั้นๆ แต่ใหญ่ ใบหูเล็ก ท้องป่อง ตะโพกแฟบ นิ้วมือนิ้วเท้าใหญ่ แข็งแรงล่ำสัน เดินป่าขึ้นต้นไม้เก่ง

นิสัยใจคอ โดยปกติซาไกมีนิสัยร่าเริง ยิ้มง่าย อุปนิสัยเยือกเย็นและใจดี พูดน้อย ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ค่อยขยันทำงาน ยอมอดเมื่ออาหารหมดเพียงเพราะเกียจคร้านออกหาอาหาร นับถือผู้ใดแล้วจะเคารพเชื่อฟังอย่างเคร่งครัด แต่ถ้าไม่ชอบใครแล้วก็ยากที่จะเปลี่ยนให้เป็นชอบได้ อดทน กินจุ กินเก่ง ถ้ามีอาหารกินก็จะกินตลอดวัน ถ้าไม่มีก็อดไปเป็นวันสองวัน จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งเฟ้อทะเยอทะยาน ไม่มีความคิดที่จะกักตุนอาหารไว้มากๆ ไม่สะสมทรัพย์สมบัติ ยินดีอยู่กับป่าเขา ยอมหักฝ่าบ้านและฉีกผ้าห่มเอาทำฟืนก่อไฟเพียงเพราะเกียจคร้านที่จะออกไปหาฟืน ผู้หญิงชอบสีแดง ไม่ว่าจะเป็นดอกไม้ เสื้อผ้า หรือขนม ผู้ชายชอบสีขาว เป็นคนช่างสังเกต ซาไกกลุ่มที่ได้คลุกคลีกับชาวบ้านจะชอบดื่มสุรา แต่กลุ่มที่ยังอาศัยอยู่ในป่ามีการติดต่อกับชาวบ้านน้อยไม่ดื่ม (เช่นกลุ่มที่เขาน้ำเต้า ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง) ทุกคนไม่ชอบอาบน้ำและซักเสื้อผ้า เพราะเชื่อว่าทำให้สัตว์ผิดกลิ่น ล่าได้ยาก

จึงมักมีเสื้อผ้าเพียงชุดเดียว สมัยก่อนพวกซาไกจะใช้ใบไม้เปลือกไม้ หรือตะไคร่น้ำที่เกาะเป็นแผ่นตามก้อนหินใหญ่ๆ ในป่า (ตะไคร่น้ำชนิดนี้มีเส้นใยสีดำ เอามาผึ่งตากแห้ง) เอามาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม การแต่งกายของผู้หญิงนุ่งยาวประมาณหัวเข่าหรือครึ่งน่อง ใช้ผ้าคาดอกหรือเปลือยอก ผู้ชายนุ่งสั้นแค่เข่าและเปลือยท่อนบน ส่วนเด็กๆ จะไม่นุ่งอะไรเลย ต่อมาเมื่อรู้จักใช้ผ้าก็ไม่รู้จักเอามานุ่งให้เป็นถุงเป็นผืนอย่างชาวบ้าน แต่จะเอามาฉีกออกเป็นชิ้นๆ ขนาดฝ่ามือ ผู้ชายนุ่งผ้าคาบหว่างขาแล้วกระหวัดขึ้นมาพันไว้ที่บั้นเอว ผู้หญิงนุ่งแบบเดียวกัน แต่มีผ้าหรือใบไม้นุ่งทับรอบเอวแค่เข่าหรือครึ่งน่องอีกชิ้นหนึ่ง แล้วมีผ้าคาดอกหรือเปลือยอกเช่นผู้ชาย

ในอดีต โดยปกติผู้หญิงมักจะมีเครื่องประดับตกแต่งมากกว่าผู้ชาย เช่น สาวซาไกที่ยังไม่ได้แต่งงานใช้ดอกไม้จำปูนทำเป็นตุ้มหู สวมสร้อยคอลูกประคำ ใช้หวีที่ทำจากไม้ไผ่ การใช้หวีเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นหญิงสาวบริสุทธิ์ ส่วนสร้อยคอแสดงถึงหญิงที่แต่งงานแล้ว แต่ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ได้สูญหายไปสิ้น

ซาไกเป็นกลุ่มคนที่ยังอยู่ในระดับวัฒนธรรมล่าสัตว์อย่างสมบูรณ์ ยังไม่รู้จักการทำเพาะปลูก อาศัยแต่อาหารที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อาหารหลักของพวกเขาคือ เผือก มัน เนื้อสัตว์ และผักหญ้าตามแต่จะหามาได้ เช่น หยวกกล้วยป่า มะละกอ หรือยอดไม้ใบไม้ที่เก็บหาได้ง่ายๆ เครื่องมือที่ใช้ล่าสัตว์มีเพียงแค่บอเลา (กระบอกไม้ซาง) และบิลา (ลูกดอกอาบยาพิษ)

ที่อยู่ของพวกซาไก เรียกกันโดยทั่วไปว่า "ทับ" จะทำเป็นกระโจม หรือเพิงหมาแหงนแบบง่ายๆ ถ้าเป็นรูปกระโจมก็เอาใบไม้มาสุมๆ เข้าให้เป็นรูปกระโจม ถ้าเป็นรูปเพิงหมาแหงน ก็ทำแบบง่ายๆ คือใช้ไม้อะไรก็ได้ โดยมากจะใช้ไม้ไผ่เพราะหาได้ง่าย และทำเป็นง่ามได้ง่าย นำมายกเป็นเสา 4 เสาเป็นโครงหลังคา ด้านหน้าสูงพอเลยศีรษะ ด้านหลังสูงจากพื้นดินประมาณ 1 ศอกหรือไม่ต้องมีก็ได้ กว้างประมาณ 3 ศอก หลังคามุงด้วยใบไม้อะไรก็ได้ที่ใบใหญ่ๆ โดยส่วนมากจะใช้ใบกล้วยป่าหรือใบปุด เอาใบไม้เหล่านี้สุมๆ ลงไปอย่างหยาบๆ จึงคุ้มแดดคุ้มฝนไม่ค่อยได้ เวลาฝนตกจะเปียกหมด ตัวเพิงหมาแหงนจะกั้นฝาด้านเดียว และกั้นเพียงหยาบๆ เช่นเดียวกับการมุงหลังคา หรือไม่กั้นก็มี ส่วนอีกด้านหนึ่งจะไม่กั้น แต่จะก่อไฟไว้ตลอด ดับไม่ได้

จากสภาพบ้านที่ไม่แข็งแรงและไม่มิดชิดเช่นนี้ ผัวเมียจึงมีประเพณีปฏิบัติอย่างหนึ่งคือ นอนคนละแคร่ และไม่ร่วมประเวณีกันในทับเด็ดขาด พวกเขาจะชวนกันไปร่วมประเวณีในป่า ใช้ธรรมชาติป่าเขาเป็นที่กำบัง โดยใช้สำนวนว่า ไป "ขุดมัน" บริเวณที่ผัวเมียร่วมประเวณีกัน เขาจะทำเครื่องหมาย "ปักกำ" ไว้ที่ปากทางเข้า เป็นที่หมายรู้กันว่าทางนี้ห้ามผ่าน หลังขุดมันหรือร่วมประเวณีกันเสร็จแล้ว เขาจะลงเล่นน้ำด้วยกันในลำธารอย่างสนุกสนานแล้วหาดอกไม้สีแดงทัดหูเดินกลับบ้าน

สัญลักษณ์ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องระหว่างเพศหรือความรักระหว่างชาย หญิง คือ เมื่อหนุ่มเกี้ยวสาว หนุ่มก็ใช้สัญลักษณ์ต่างๆ แสดงให้สาวรู้ สัญลักษณ์ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่เขาพบเห็นจากธรรมชาติ เช่น ดอกจำปูน หมายถึง ผู้ชาย (ผู้ชายชอบดอกไม้สีขาว) ดอกฮาปอง หมายถึง ผู้หญิง (ผู้หญิงชอบดอกไม้สีแดง) และความรัก เล็บมือ หมายถึง ความดุร้าย กล้าหาญต่อสู้ ใบไก่เถื่อน หมายถึง การพาหนี หวีประดับผม หมายถึง หญิงสาวบริสุทธิ์ ปักกำ หมายถึง บริเวณห้ามเข้า เพราะบริเวณนั้นจะเป็นที่ที่คู่สามีภรรยากำลังแสดงบทรักกันอยู่

ลักษณะการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมของซาไก ดังแสดงไว้นี้ ทำให้ผู้เขียนสนใจใคร่รู้ว่าจะมีความเกี่ยวพันกับการสร้างคำเรียกสีของพวกเขาหรือไม่

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้เขียนศึกษาคำเรียกสีภาษาซาไกกลุ่มกันซิว โดยมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้ (การเก็บข้อมูลโดยใช้แผ่นสี ผู้เขียนทำตามแบบของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 6)

1. การเตรียมอุปกรณ์ มีลำดับดังนี้

1.1 นำแผ่นชาร์ตสีที่พิมพ์จำหน่ายโดยบริษัทสยามแกรฟฟิคเอเยนซี่ จำกัด ซึ่งรวมสีเอาไว้ถึง 220 สี มีทั้งสีเดี่ยวและสีผสม ทั้งสีแก่และสีอ่อน มาตัดออกเป็นแผ่นๆ ซึ่งแต่ละสีจะมีขนาดประมาณ 0.8" x 1" ได้ 220 แผ่น

1.2 นำแผ่นสีแต่ละแผ่นติดลงบนกระดาษแข็งสีขาว ขนาดประมาณ 1.5" x 2" เพื่อความคงทนและสะดวกในการใช้ และเลือกพื้นสีขาวเพราะจะได้มีความตัดกันของสี

แต่ละแผ่นกับพื้นสีขาวอย่างชัดเจน

1.3 นำแผ่นสีทั้งหมดมาวางเรียงกันบนกระดาษชาร์ตสีขาวแผ่นใหญ่ พยายามวางเรียงคละสลับกันและมิให้สีที่คล้ายคลึงกันมากอยู่ใกล้ชิดกัน พบว่ามีแผ่นสีที่ซ้ำกันอยู่ 3 แผ่น จึงได้คัดออกและยังขาดสีขาว จึงได้ทำเพิ่มขึ้น รวมแล้วมีแผ่นสี 218 แผ่น

1.4 ลงหมายเลขที่ด้านหลังของแผ่นสีแต่ละแผ่นที่ได้สลับกันแล้วตั้งแต่หมายเลข 1-218 จัดลงกล่องเล็กๆ เรียงลำดับตามหมายเลข

2. การเก็บข้อมูล มีลำดับดังนี้

2.1 เริ่มเก็บข้อมูลโดยผู้เขียนพยายามสนทนากับผู้บอกภาษาเกี่ยวกับเรื่องสีก่อน ด้วยการชี้ไปยังสิ่งของต่างๆ ที่อยู่ใกล้ๆ โดยใช้ภาษาไทยใต้และมลายูถิ่นเป็นสื่อ ทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นว่า ภาษานี้น่าจะมีคำเรียกสีทั้งสีพื้นฐานและไม่พื้นฐานหรือไม่ หลังจากนั้นจึงได้บอกวัตถุประสงค์และวิธีปฏิบัติในการเก็บข้อมูลให้ผู้บอกภาษาทราบ

2.2 หยิบแผ่นสีออกมาทีละแผ่น โดยขานหมายเลขก่อน แล้วให้ผู้บอกภาษาดูและตอบโดยออกเสียง 2 ครั้ง ไปจนครบทุกแผ่น โดยได้บันทึกเสียงและจดสัทอักษรคำเรียกสีทุกครั้งที่พบว่ามีคำเรียกสีคำใหม่เกิดขึ้น

2.3 ตรวจสอบจำนวนคำเรียกสีที่บันทึกไว้แล้ว

2.4 นำแผ่นสีทั้งหมดมาคละกันบนแผ่นกระดาษชาร์ตสีขาวแผ่นใหญ่อีกครั้งหนึ่งแล้วให้ผู้บอกภาษาแยกแผ่นสีออกเป็นกลุ่มๆ ว่าควรจะให้สีใดอยู่กับสีใด

2.5 ในการเก็บข้อมูลนี้จะต้องกระทำในขณะที่มีแสงแดดพอเหมาะ หากท้องฟ้ามืดครึ้ม ผู้เขียนก็จะหยุดเก็บข้อมูล ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้บอกภาษามองสีผิดเพี้ยนไป

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เก็บข้อมูลซ้ำอีกครั้งใน 3 สัปดาห์ต่อมา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพบว่าได้ข้อมูลคำเรียกสีไม่ต่างจากเดิม

คำเรียกสีในภาษาซาไกกลุ่มกันชิว

หลังจากตรวจสอบข้อมูลคำและนำจัดเรียงแผ่นสีมาเรียงดู ผู้เขียนได้วิเคราะห์เพื่อหาคำเรียกสีพื้นฐานและพบว่าภาษานี้มีคำเรียกสีอยู่เพียง 6 คำ และทั้ง 6 คำนี้เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน แสดงว่าพวกเขาจำแนกสีออกเป็นสีต่างๆ เพียง 6 ประเภท คำเรียกสีในภาษาซาไกกลุ่มกันชิว มีดังนี้ [1]

pəl.tau	'สีขาว'
bəl.tɛ̃k	'สีดำ สีน้ำเงินเข้ม สีคราม สีม่วง สีเทาเข้ม สีเทา สีเปลือกมังคุด สีน้ำตาลเข้ม สีเขียว-ขี้ม้า และสีเม็ดมะปราง'
pə.huŋ	'สีแดงสด และสีแดงส้ม'
ta.hoñ	'สีออกแดง สีแดงหม่น สีชมพู สีส้ม และสีม่วงอ่อน'
hər.ʔɔi	'สีเหลือง สีเหลืองอ่อน สีชมพูอ่อน สีส้มอ่อน และสีน้ำตาลอ่อน'
bəl.ʔuñ	'สีเขียว สีน้ำเงินอ่อน สีฟ้า สีเขียวอ่อน และสีฟ้าอ่อน'

ภาษาซาไกไม่มีคำเรียกสีที่เฉพาะเจาะจง หรือคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังเช่นที่ในภาษาไทยมีคำเรียกสีเช่น "สีเขียวใบตอง" "เขียวหัวเป็ด" "แดงเลือดหมู" "สีปูน" "สีเขียวอ่อน" หรือ "สีเขียวแก่" อย่างไรก็ตามมีบางครั้งที่ผู้บอกภาษาใช้คำว่า muda? ขยายคำเรียกสีข้างต้น คำนี้เป็นคำในภาษามลายูถิ่นคือ mudɔ แปลว่า 'อ่อน' การใช้คำขยายนี้จึงน่าจะเป็นการใช้เพื่อบอกลักษณะสีอ่อนหรือเข้ม แต่ผู้บอกภาษาเองก็ใช้อย่างสับสน และบางครั้งใช้ขยายทั้งสีเขียวอ่อนและเขียวแก่ ผู้เขียนจึงตั้งข้อสังเกตว่า คนซาไกอาจรับรู้ความแตกต่างของสีอ่อนหรือแก่ได้ แต่ไม่มีคำเรียกความอ่อนแก่ของสีในภาษาของตน จึงนำคำภาษามลายูถิ่นมาใช้เพื่อแสดงความหมายบางประการที่ผู้เขียนยังไม่อาจกล่าวสรุปอย่างชัดเจนในตอนนี้ได้

ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับวิวัฒนาการของคำเรียกสีในภาษาซาไกและประเด็นปัญหา

เบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969) ได้เสนอสมมติฐานเกี่ยวกับลำดับขั้นของการเกิดคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาต่างๆ ว่ามีการเกิดอย่างเป็นลำดับตามกันและมีลักษณะเป็นสากล ดังที่ได้กล่าวถึงและอธิบายแล้วในหัวข้อนี้ ผู้เขียนเขียนจะแสดงวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานโดยสรุปอีกครั้งเพื่อจะใช้อธิบายและเปรียบเทียบกับวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาซาไกต่อไป ดังแผนภูมิที่ 2

[1] *ดูตัวอย่างประเภทสีได้ในภาคผนวก*

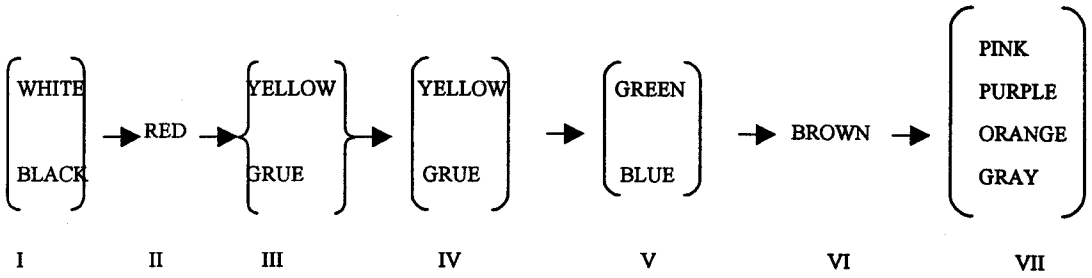

แผนภูมิที่ 2

เครื่องหมาย ( ) หมายถึง ในลำดับนั้นจะเกิดทุกคำ
เครื่องหมาย { } หมายถึง ในลำดับนั้นจะเกิดเพียงคำใดคำหนึ่ง

ลำดับที่ I เกิดคำ "WHITE" และ "BLACK"
ลำดับที่ II เกิดคำ "RED"
ลำดับที่ III เกิดคำ "YELLOW" หรือ "GRUE" อย่างใดอย่างหนึ่ง
ลำดับที่ IV มีทั้งคำ "YELLOW" และ "GRUE"
ลำดับที่ V คำ "GRUE" เดิมแยกออกเป็น 2 คำ คือ "GREEN" และ "BLUE"
ลำดับที่ VI เกิดคำ "BROWN"
ลำดับที่ VII เกิดคำ "PURPLE" "PINK" "ORANGE" และ "GRAY" โดยสลับลำดับกันได้

หากนำข้อมูลคำเรียกสีในภาษาซาไกที่ได้ทั้ง 6 คำ มาเทียบเป็นลำดับขั้นตามสมมติฐานวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของเบอร์ลินและเคย์ข้างต้นแล้ว วิวัฒนาการของคำเรียกสีในภาษาซาไกอาจมีลำดับดังแผนภูมิที่ 3 (สำหรับข้อสรุปเกี่ยวกับลำดับขั้นของวิวัฒนาการ ผู้เขียนจะอภิปรายในหัวข้อต่อไป)

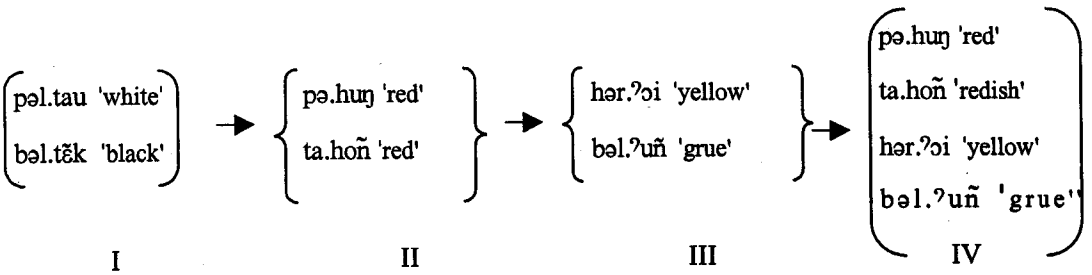

แผนภูมิที่ 3

ลำดับวิวัฒนาการนี้ อธิบายได้ว่าเมื่อแรกเริ่ม คนซาไกได้คิดสร้างคำเรียกสีขึ้น 2 คำ คือ pəl.tau และ bəl.tɛ̃k ต่อมาจึงเกิดคำ pə.huŋ หรือ ta.hoñ คำใดคำหนึ่งเพื่อใช้เรียกสีร้อนคือ สีแดงและสีที่ออกแดงทั้งหมด หมายความว่าหาก pə.huŋ เกิดก่อนก็จะหมายถึง ทั้งสีแดงสด ออกแดง แดงหม่น ส้ม ชมพู และม่วงอ่อน หาก ta.hoñ เกิดก่อนก็จะหมายถึงสีดังกล่าวเช่นกัน ในเวลาต่อมาได้เกิดคำ hər.ʔɔi ใช้เรียกสีเหลือง หรือ bəl.ʔuñ ใช้เรียกสีเขียว/น้ำเงิน คำใดคำหนึ่ง และสุดท้าย มีคำเรียกสีทั้ง pə.huŋ ta.hoñ hər.ʔɔi และ bəl.ʔuñ รวมแล้วมีคำเรียกสี 6 คำ โดยที่ pə.huŋ จะหมายถึง เพียงสีแดงสด และ ta.hoñ หมายถึงสีออกแดง แดงหม่น ส้ม ชมพู ม่วงอ่อน

อภิปรายประเด็นปัญหาและสรุป

ลำดับวิวัฒนาการของคำเรียกสีในภาษาซาไกดังกล่าวมีประเด็นปัญหาที่ต้องการคำอธิบายหลายประการ ซึ่งผู้

เขียนจะได้อภิปรายดังต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาซาไกสอดคล้องกับลักษณะทางวัฒนธรรมตามข้อสังเกตของเบอร์ลินและเคย์หรือไม่

ข้อสังเกตของเบอร์ลินและเคย์ (Berlin and Kay, 1969) ที่กล่าวว่า ภาษาที่มีคำเรียกสีพื้นฐานจำนวนน้อยมักจะเป็นภาษาของกลุ่มชนที่มีเทคโนโลยีแบบเรียบง่ายนั้น หากกลับไปดูข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณนาของซาไก ก็จะพบว่าคนซาไกมีสิ่งของเครื่องใช้อยู่น้อยมาก เริ่มตั้งแต่การสร้างเพิงที่อยู่ ก็นำไม้ไผ่หรือไม้อื่นๆ ที่อยู่ไม่ไกลจากบริเวณที่พักมาทำเป็นเสา แล้วใช้ใบไม้ใบตองทำเป็นหลังคา ใช้ไม้ไผ่ทำเป็นแคร่นอนเตี้ยๆ โดยไม่มีการประดับตกแต่ง ไม่มีการทาสีให้สวยงาม เพราะพวกเขาจะอยู่ที่ใดๆ ได้ไม่นาน เมื่ออาหารขาดแคลนพวกเขาก็จะโยกย้ายไปยังบริเวณที่มีอาหารมากกว่า ดังนั้นการปลูกสร้างที่อยู่ถาวรและการตกแต่งประดับประดาให้สวยงาม จึงไม่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของพวกเขาเลย เครื่องมือที่ใช้ทำมาหากินก็มีเพียงแต่บอเลา (กระบอกไม้ซาง) กับบิลา (ลูกดอก) เท่านั้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่า สิ่งที่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญและเกี่ยวพันกับการสร้างคำเรียกสีอีกประการหนึ่งก็คือการที่คนซาไกไม่ได้สวมเสื้อผ้า ไม่รู้จักการย้อมสีเส้นด้าย ไม่รู้จักการทอผ้าใดๆ ทั้งสิ้น น่าจะทำให้พวกเขาไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างคำเรียกสีให้มากมายเกินไป ดังจะเห็นได้จากการที่พวกเขามิได้สร้างคำเรียกสีที่ไม่พื้นฐานเพื่อใช้เรียกสีให้เฉพาะเจาะจงลงไปเลย หากเปรียบเทียบกับคำเรียกสีของชาวเขาเผ่าเย้า (เมี่ยน) ในภาคเหนือของไทย (ธีระพันธ์ ล. ทองคำ, 2535) ก็จะพบว่าเย้าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเทคโนโลยีไม่ก้าวหน้านัก แม้ว่าจะมีคำเรียกสีพื้นฐานอยู่เพียง 6 คำ แต่ก็มีคำเรียกสีไม่พื้นฐานอีกหลายคำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเย้าเป็นชาวเขาที่รู้จักการทอผ้า ชอบเย็บปักถักร้อย ทำเครื่องประดับต่างๆ ที่มีลวดลายและสีสันสวยงามสะดุดตา คนเย้าทอผ้าเย็บผ้าทั้งเพื่อใช้เองและจำหน่าย ดังนั้นจึงเป็นไปได้เป็นอย่างยิ่งว่า ความจำเป็นที่ต้องถักทอเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มให้มีสีสันสวยงาม น่าจะมีความสัมพันธ์กับการจำแนกแยกแยะสี และการสร้างคำเรียกสีในภาษานั้นๆ

การที่ซาไกมีคำเรียกสีจำนวนน้อยและมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายโดยใช้ชีวิตพึ่งพิงธรรมชาติมากกว่าการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและเทคโนโลยี จึงสอดคล้องกับข้อสังเกตเกี่ยวกับวิวัฒนาการการเกิดคำเรียกสีในภาษากับลักษณะทางเทคโนโลยี ดังที่เบอร์ลินและเคย์ได้กล่าวไว้

2. ซาไกสร้างคำเรียกสีได้อย่างไรและมีลำดับเช่นไร

แอนนา เวียร์ซบิคกา (Anna Wierzbicka, 1990 อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538 : 20, 177) มีแนวคิดว่า คำเรียกสีในภาษา สะท้อนการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) จากสีของสิ่งต่างๆ และปรากฏการณ์ที่อยู่แวดล้อม จึงได้เสนอแนวการวิเคราะห์คำเรียกสี โดยอาศัยข้อมูลความหมาย หรือประวัติของคำเรียกสีในภาษาต่างๆ และสรุปว่าคำเรียกสีในภาษาต่างๆ มีรากฐานมาจากการตีความธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น *สีขาว* และ *สีดำ* มาจากมโนทัศน์ "กลางวัน" กับ "กลางคืน" หรือ "ความสว่าง" กับ "ความมืด" ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานที่สุด *สีเขียว* มาจากสีของ "พืชผักและใบหญ้า" *สีเหลือง* มาจากสีของ "ดวงตะวัน" *สีแดง* มาจากสีของ "ไฟ" และ *สีน้ำเงิน* มาจากสีของ "ท้องฟ้า" แนวคิดของเวียร์ซบิคกา ทำให้ผู้เขียนต้องพยายามสอบถามคำศัพท์ในภาษาซาไกที่อาจมีลักษณะทางเสียงหรือความหมายเกี่ยวข้องกันกับคำเรียกสีก็ได้ เช่น ถามถึงคำที่มีความหมายว่า มืด สว่าง ดวงตะวัน ไฟ ขี้เถ้า ควัน เลือด ท้องฟ้า ต้นไม้ ดอกไม้ ใบหญ้า และได้ พบว่ามีคำเรียกสีบางคำที่อาจมีที่มาร่วมกับคำที่มีอยู่แล้วในภาษา ได้แก่ *pə.huŋ* *'แดงสด'* อาจมีที่มาร่วมกับคำว่า*mə.huum* *'เลือด'* และ *həɾ.ʔɔi* *'เหลือง'* อาจมีที่มาร่วมกับคำว่า *ʔɔç* *'ไฟ'* ได้ เพราะมีเสียงคล้ายคลึงกันมาก จึงอาจสืบมาจากคำดั้งเดิมเดียวกัน

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอสันนิษฐานว่า คำเรียกสีแดงสด *pə.huŋ* น่าจะเกิดก่อนคำเรียกสีที่ออกแดง *ta.hoñ* และคำเรียกสีเขียว/น้ำเงิน *bəl.ʔuñ* น่าจะเกิดก่อนคำเรียกสีเหลือง *həɾ.ʔɔi* การที่สันนิษฐานเช่นนี้เพราะผู้เขียนสังเกตเห็นว่าในจำนวนคำเรียกสีทั้งหมดนั้น มีคำที่มีหน่วยหน้าศัพท์ (presyllables) ออกเสียงเป็น pəl. bəl. และ pə. อยู่ 4 คำ คือ pəl.tau 'ขาว' bəl.tɛ̃k 'ดำ' pə.huŋ 'แดงสด' และ bəl.ʔuñ 'เขียว/น้ำเงิน' ส่วนคำเรียกสีอื่นๆ ไม่มี และผู้เขียนได้ตรวจสอบข้อมูลจากรายการคำศัพท์ภาษาซาไกกลุ่มกันซิวในงานของไพบูลย์ ดวงจันทร์ (Phaiboon Duangchand, 1984 : 154-243) แล้วพบว่าหน่วยหน้าศัพท์ pəl. bəl. และ

pə. มีเสียงคล้ายกันจึงอาจเป็นรูปแปรกันได้ และมักไม่เกิดกับคำศัพท์ทั่วไปอื่นๆ ด้วย นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้ตรวจสอบข้อมูลภาษาซาไกกลุ่มแต็นแอ็น จากรายการคำศัพท์ในงานของ มณีรัตน์ โชติกกำธร และคณะ (2532 : 148) พบว่าคำเรียกสีในภาษาซาไกถิ่นนี้มีหน่วยหน้าศัพท์ pal. bal. ba. นำหน้าคำเรียกสีอยู่ 3 คำคือ paliek 'ขาว' bakiẽc 'แดง ม่วง ส้ม ชมพู' และ balɛñ 'เขียว/น้ำเงิน' (ยกเว้น haŋɔt 'ดำ' ซึ่งเป็นคำที่อาจมีที่มาร่วมกันกับคำว่า hagɔt 'มืด' และคำ ha?iet 'เหลือง') และหน่วยหน้าศัพท์เหล่านี้มักไม่เกิดกับคำศัพท์ทั่วไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นไปได้หรือไม่ว่าคำเรียกสีเหล่านี้อาจเกิดขึ้นก่อนคำเรียกสีอื่นๆ เพราะเป็นคำที่มีหน่วยหน้าศัพท์ที่ใช้สำหรับนำหน้าคำเรียกสี และยังเป็นคำเรียกสีพื้นฐานที่มีลำดับการเกิดในขั้นแรกๆ ของวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานตามที่เบอร์ลินและเคย์เสนอไว้

ในภาษาฮานุนูซึ่งเป็นภาษาของชาวเขาบนเกาะในฟิลิปปินส์ ก็มีหน่วยหน้าศัพท์คือ ma- นำหน้าคำเรียกสีทุกคำ และมีความหมายว่า 'แสดงหรือมี' การที่มีหน่วยหน้าศัพท์คำเรียกสีเช่นนี้เป็นเพราะในภาษาฮานุนูไม่มีคำทั่วไป (generic term) ที่มีความหมายว่า 'สี' (Conklin, 1964 : 190) ส่วนในภาษาซาไกนั้น ผู้เขียนสันนิษฐานว่า bəl. pəl. และ pə. น่าจะเป็นหน่วยหน้าศัพท์ที่มีความหมายว่า 'แสดงหรือมี' ก็ได้ เพราะในภาษาซาไกไม่มีคำศัพท์ที่หมายถึง 'สี' ใช้ แต่มีคำยืมจากภาษามลายูถิ่นคือคำว่า ca? แปลว่า 'สี'

ข้อสันนิษฐานของผู้เขียนทั้ง 2 ประการนี้ ทำให้ผู้เขียนใคร่จะอธิบายลำดับและมูลเหตุในการสร้างคำเรียกสีในภาษาซาไกได้ว่า เมื่อแรกเริ่ม คนซาไกได้รับรู้ถึงความต่างของ "ความมืด" กับ "ความสว่าง" จึงสร้างคำเรียกสีดำและขาวขึ้น ต่อมาคนซาไกซึ่งเป็นนักล่าสัตว์โดยสภาพชีวิตได้รับรู้ว่าสีของเลือดจากสัตว์ที่ล่ามาได้ หรือสีของดอกไม้แดงที่เขาใช้เป็นสัญลักษณ์แตกต่างจากสีของความสว่าง (ขาว) จึงสร้างคำเรียกสีแดงขึ้น

ขณะเดียวกัน พวกเขาก็ได้รับรู้ว่าสีของต้นไม้ ใบหญ้าที่อยู่แวดล้อม มีความต่างจากความมืด (ดำ) ที่เคยรู้ และแตกต่างจากสีแดงของเลือดหรือดอกไม้แดงอย่างชัดเจน จึงสร้างคำเรียกสีเขียว/น้ำเงินขึ้น ต่อมาเมื่อสังเกตเห็นว่าสีของเปลวไฟแตกต่างจากสีของเลือดหรือดอกไม้แดง จึงสร้างคำเรียกสีเหลืองขึ้น (ดูลำดับของการเกิดคำเรียกสีในภาษาซาไกได้ในแผนภูมิที่ 4)

ข้ออธิบายการสร้างคำเรียกสีของคนซาไกของผู้เขียนนี้แตกต่างจากสมมติฐานของเวียร์ซบิคกา (Wierzbicka, 1990) ที่กล่าวว่า สีแดงมีพื้นฐานมโนทัศน์มาจากสีของไฟ และสีเหลืองมีมโนทัศน์มาจากสีของดวงตะวัน เพราะผู้เขียนเห็นว่าสีแดงน่าจะมาจากสีของเลือดหรือดอกไม้แดง ส่วนสีเหลืองมีมโนทัศน์มาจากสีของเปลวไฟ เนื่องจากคนซาไกอาศัยอยู่แต่ในป่าตลอดเวลา ไม่น่าจะมีโอกาสสังเกตเห็นดวงตะวันกลมโตสีแดงหรือเหลืองขณะกำลังขึ้นหรือกำลังตก เพราะป่าสูงได้บดบังดวงตะวันในยามนั้นจากสายตาของพวกเขาไว้ การที่คนซาไกจำแนกสีแดงได้น่าจะเป็นเพราะเขาได้เห็นสีแดงจากธรรมชาติอื่นๆ เช่นสีของเลือดหรือสีของดอกไม้แดง จึงใช้คำเรียกสีแดงที่มีเสียงคล้ายกับคำที่หมายถึงเลือด ส่วนสีเหลืองก็น่าจะมาจากสีของเปลวไฟที่พวกเขาคุ้นเคย เพราะต้องก่อกองไฟไว้ตลอดเวลาทั้งกลางวันกลางคืนในบริเวณทับเพื่อให้ความอบอุ่น และป้องกันอันตรายจากสัตว์

3. เหตุใดจึงมีคำเรียกสีแดงถึง 2 คำ และคำใดเกิดก่อน

หากพิจารณาข้อมูลชาติพันธุ์วรรณนาของซาไก ก็จะ

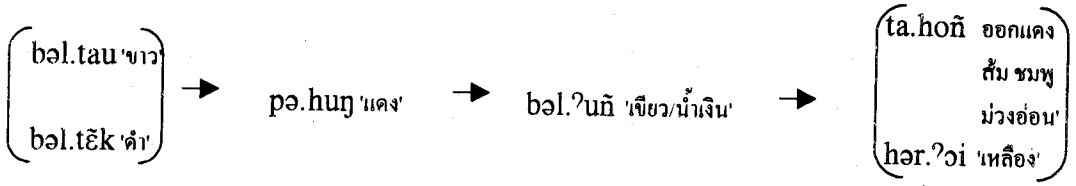

แผนภูมิที่ 4 แสดงลำดับวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานของซาไก

พบว่าซาไกให้ความสำคัญกับสีแดงอยู่ไม่น้อย ประการแรก สีแดงถือว่าเป็นสีที่สวย และ *"ผู้หญิงชอบสีแดง ไม่ว่าจะเป็นดอกไม้ เสื้อผ้า หรือขนม ผู้ชายชอบสีขาว"* ประการที่สอง สีแดงใช้เป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิงและความสวยงาม *"ดอกฮาปองหมายถึงผู้หญิง (ผู้หญิงชอบดอกไม้สีแดง) และความรัก"* และประการสุดท้าย สีแดงคงหมายถึงความรักและความสุขสม *"หลังขุดมันหรือร่วมประเวณีกันเสร็จแล้ว เขาจะลงเล่นน้ำด้วยกันในลำธารอย่างสนุกสนาน แล้วหาดอกไม้สีแดงทัดหูเดินกลับบ้าน"*

การที่สีแดงมีบทบาทหลายอย่างในชีวิตของพวกเขา น่าที่จะก่อให้เกิดการสังเกตเห็นว่า สีแดงในธรรมชาตินั้นมีเฉดสีที่แตกต่างกัน คำว่า pɔ.huŋ นั้น ในตอนแรกน่าจะหมายถึง ทั้งสีแดงสดซึ่งเป็นสีที่สวย และสีในเฉดแดงอื่นคือ แดงหม่น ส้ม ชมพู ม่วงอ่อน ซึ่งเป็นสีที่ไม่สวยด้วย ต่อเมื่อเกิดการรับรู้ว่าสีแดงมีความแตกต่างกันได้หลายแบบ จึงได้สร้างคำเรียกสีแดงเพิ่มขึ้นอีกคำหนึ่งคือ ta.hoñ เพื่อใช้เรียกแยกเฉดสีแดงอื่นดังกล่าวออกจาก pɔ.huŋ และ pɔ.huŋ ก็จะมีความหมายแคบลงเพื่อหมายถึงสีแดงสดเท่านั้น การที่ผู้เขียนเชื่อว่า pɔ.huŋ เกิดก่อน ta.hoñ นั้น มีเหตุผล 2 ประการคือ ประการแรก pɔ.huŋ มีหน่วยหน้าศัพท์ pɔ ที่อาจมีความหมายว่า 'แสดงหรือมี' (ดูข้อสันนิษฐานในข้อ 2) ประการที่สอง เมื่อผู้เขียนชี้ไปยังดอกไม้สีแดง แล้วถามว่าสีอะไร ผู้บอกภาษามักจะตอบว่า pɔ.huŋ มากกว่า เพราะดอกไม้สีแดงที่ยังไม่เหี่ยวแห้งมักจะมีความสดอยู่ด้วยเสมอ ส่วนคำว่า ta.hoñ นั้น ผู้บอกภาษามักจะใช้กับเสื้อผ้าหรือสิ่งของที่เป็นสีออกแดงซึ่งมักจะไม่ใช่สีแดงสด

อนึ่ง ผู้เขียนได้สำรวจข้อมูลคำเรียกสีจากรายการคำศัพท์ในงานมณีรัตน์ โชติกกำธร และคณะ (2532 : 148-180) ที่ศึกษา *ระบบเสียงและไวยากรณ์ภาษาซาไกกลุ่มแต็นแอ็น* พบว่าภาษาแต็นแอ็นมีคำเรียกสี ดังนี้

แต็นแอ็น	(มณีรัตน์และคณะ)	กันซิว	(ผู้เขียน)
paliek	'ขาว'	pəl.tau	'ขาว'
haŋɔt	'ดำ'	bəl.tɛ̃k	'ดำ'
katəñ	'แดงสด'	pɔ.huŋ	'แดงสด'
bakiẽc	'แดง ม่วง ส้ม ชมพู'	ta.hoñ	'แดงหม่น ส้ม ชมพู ม่วงอ่อน'
ha?iet	'เหลือง'	hər.?ɔi	'เหลือง'
balɛñ	'เขียว/น้ำเงิน'	bəl.?uñ	'เขียว/น้ำเงิน'

จากข้อมูลจะพบว่าภาษาซาไกกลุ่มแต็นแอ็นเอง ก็มีคำเรียกสีแดงอยู่ 2 คำคือ katəñ และ bakiẽc เช่นกัน อย่างไรก็ตาม การแยกสีแดงออกเป็น 2 คำ ในภาษาแต็นแอ็นอาจต่างจากการแยกสีแดงในภาษากันซิว กล่าวคือ ภาษาแต็นแอ็น น่าจะเกิดคำ bakiẽc ขึ้นก่อน ซึ่งหมายถึง ทั้งสีแดงสด แดงหม่น ม่วง ส้ม และชมพู เพราะในคำ bakiẽc มีหน่วยหน้าศัพท์คือ ba. จึงน่าจะเป็นคำที่เกิดขึ้นก่อน ต่อมาจึงเกิดคำว่า katəñ ซึ่งหมายถึงเพียงสีแดงสด

ข้อมูลจากภาษาซาไกทั้งสองกลุ่มนี้ อาจเป็นข้อยืนยันได้ว่า คนซาไกให้ความสำคัญกับสีแดงในวัฒนธรรมของเขามาก จึงได้สร้างคำเรียกสีแดงถึง 2 คำดังกล่าว

จากข้อสันนิษฐานของผู้เขียนทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น อาจแสดงเป็นลำดับวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานของซาไก โดยมีลำดับเป็นดังแผนภูมิที่ 4

บทความนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของชนเผ่าซาไก โดยได้ชี้ให้เห็นว่า ภาษาเป็นส่วนที่สามารถสะท้อนความคิด และลักษณะการดำรงชีวิตของเจ้าของภาษานั้นได้ คำเรียกสีในภาษาซาไก สะท้อนการสร้างมโนทัศน์จากธรรมชาติที่อยู่แวดล้อม และยังเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตอันเรียบง่ายที่อยู่ท่ามกลางแมกไม้ ขุนเขา และความสันโดษของพวกเขา ผู้เขียนเห็นว่า การที่จะอธิบายวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐาน และวิธีการสร้างคำเรียกสีในภาษาใดๆ ก็ตาม พึงต้องพิจารณาและเชื่อมโยงคำเรียกสีเข้ากับลักษณะการดำรงชีวิต สิ่งแวดล้อม และการให้ความสำคัญทางวัฒนธรรม (cultural emphasis) บางประการของเจ้าของภาษานั้นๆ ด้วย

บรรณานุกรม

ธีระพันธ์ ล. ทองคำ. 2535. **คำเรียกสีในภาษาเย้า (เมี่ยน)**, โครงการวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเย้าไทยและเย้าจีน. กรุงเทพฯ : หน่วยปฏิบัติการวิจัยทางภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มณีรัตน์ โชติกกำธร และคณะ. 2532. **ระบบเสียงและไวยากรณ์ภาษาซาไก กิ่งอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล**. สงขลา : ชมรมสังคมศาสตร์ภาคใต้.

สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2535. **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 3.** สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา .

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2538. **คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Berlin, Brent and Kay, Paul. 1969. **Basic Color Terms : Their Universality and Evolution**. Berkeley : University of California Press.

Conklin, Harold C. 1964 . "Hanunoo Color Categories", *in* Hymes, Dell (ed.) **Language in Culture and Society**. New York : Harper and Row. 189-192.

Encyclopedia of World Cultures. Vol. 3. New York : G.K. Hall Company.

Hickerson, Nancy Parrott. 1980. **Linguistic Anthropology**. New York : Holt, Rinehart and Winston Inc.

Kay, Paul. 1975. "Synchronic Variability and Diachronic Change in Basic Color Terms", **Language in Society**. 4, 257-270.

Kay, Paul and Chad K. Mc Daniel. 1978. "The Linguistic Significant of the Meaning of Basic Color Terms", **Language**. 54 : 3, 610-646.

Leech, Geoffrey. 1981. **Semantics, The Study of Meaning**. (2 ed.) New York : Penguin Book.

Phaiboon Duangchand. 1984. "A Phonological Description of the Kansiw Language (A Sakai Dialect)". M.A. Thesis, Mahidol University.

Wierzbicka, Anna. 1990. "The Meanings of Color Terms : Semantics, Culture, and Cognition", **Cognitive Linguistics**. 1 : 1, 99-150.